

A decorative border of colorful hands in shades of purple, pink, red, orange, yellow, and green, arranged in a circular pattern around the central text.

Routeboekje nieuwkomers/ vluchteling in je groep/school

Door Annette Bouwman, Ada van Dalen
Moderator Anette de Groot
Marnix Onderwijscentrum

marnix academie

WWW.MARNIXONDERWIJSCENTRUM.NL

Dit routeboekje is bedoeld als hulpbron voor een goede start in de school.
We pretenderen niet dat deze informatie volledig is.

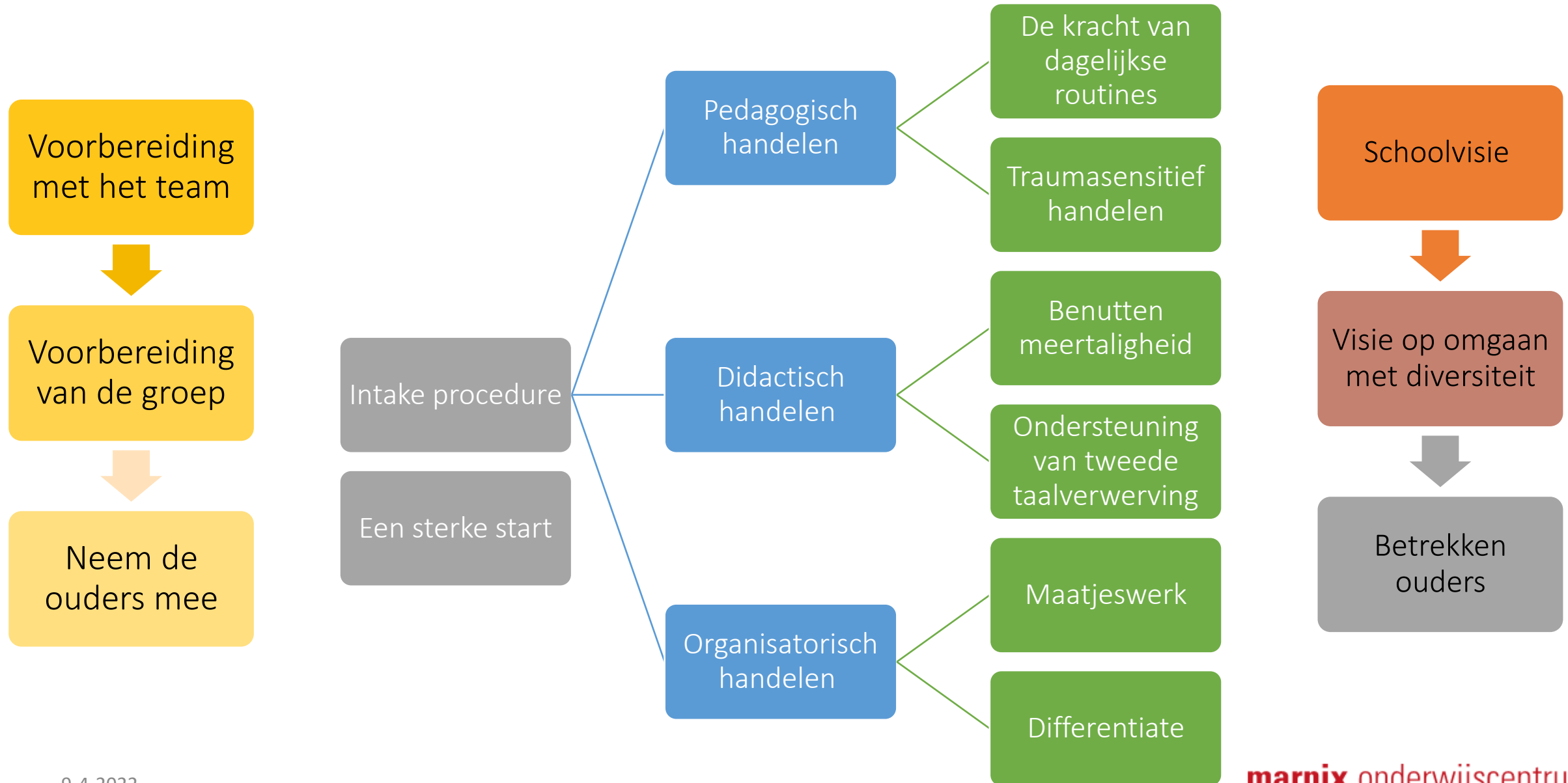
**Dit routeboekje is bedoeld als hulpbron voor een goede start in de school.
We pretenderen niet dat deze informatie volledig is.**

We behandelden verschillende stappen van het instap-routeboekje voor onderwijs aan vluchtelingenkinderen en hebben je meegenomen in het proces van het voorbereiden van het team tot het onderwijs aan kinderen en de hulp daaromheen. In dit webinar hebben kennis gedeeld de hand van recente publicaties en ervaring die is opgedaan in de praktijk van de opleiding Specialist nieuwkomersonderwijs van het [#MarnixOnderwijscentrum](#)

We wensen jullie veel wijsheid en inzicht om (soms op zeer korte termijn) het onderwijs aan (Oekraïense) vluchtelingenkinderen en meertalige leerlingen vorm te geven.

Ada van Dalen, Annette Bouwman en Anette de Groot

Instap-routeboekje onderwijs vluchtelingenkinderen

Vorbereiding met het team

- Voorbereiding:
- Maak scherp wat de doelen en verwachtingen zijn. Informeren en inzicht verschaffen? Draagvlak versterken? 'Ophalen' en delen van beelden en emoties?
- Maak afspraken over wie de bijeenkomst leidt en welke informatie precies wordt gedeeld over de aanpak van de school (binnen de bestaande klas of juist in een apart groepje) en vanuit welke kernwaarden de school gaat opereren bij de ondersteuning van vluchtelingenkinderen.
- Bepaal of het nodig is dat afwezige personeelsleden (telefonisch) worden bijgepraat.

En zo ja: op welke wijze en door wie?

- Uitvoering
 - Communiceer kernachtig en verlies je niet in details.
 - Bied ruimte voor reacties en voor vragen en emoties.
 - Spreek af hoe de leerlingen worden geïnformeerd: Wanneer, waar, door wie en op welke manier?
 - Bespreek met elkaar welke reacties te verwachten zijn bij de leerlingen en hoe hiermee om te gaan.

Bronnen:

[Achtergrond leerling - LOWAN](#)

[Draaiboek Vluchtelingenkinderen:pr \(kpcgroep.nl\)](#)

Vorbereiding van de groep

- Met een boek: [TOOLKIT SCHOLEN FEB2018.pdf](#) ([vluchtelingenwerk.nl](#))
- Door het gesprek: [Praten met je kind over de oorlog tussen Rusland en Oekraïne | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\)](#)
- [De oorlog maakt veel los - LOWAN](#)
- [Hoe praat je in de klas over de oorlog in Oekraïne? – Klasse](#)

Zie verder

Een sterke start

Oorlog: wat vertel je wanneer? 	 2-4 JAAR Weinig onderscheid feit - fictie ↓ Scherm ze af	 4-6 JAAR Betrekken alles op zichzelf ↓ Stel ze gerust
 6-10 JAAR Beïnvloed door omgeving/school ↓ Nuanceer denkbeelden en geef achtergrond	 10-12 JAAR Behoeftte aan informatie ↓ Geef feiten, benadruk veiligheid	 12-16 JAAR Puberteit en emoties ↓ Luister naar gevoelens, blijf beschikbaar

Neem de ouders mee

De ouders van de leerlingen uit de groep:

- Stel ouders op de hoogte en geef regelmatig een update
- Geef ouders tips om in gesprek met hun kinderen te gaan over de nieuwe situatie (zie tips vorige dia)

De nieuwkomer ouder:

Probeer de ouders te leren kennen en respecteer hun leefwereld, cultuur, manier van opvoeden en wijze van communiceren. Fungeer als bruggenbouwer om de onderwijscultuur in Nederland te begrijpen.

Mondeling contact is doeltreffender dan schriftelijk contact. Een helder geheugensteuntje op papier is natuurlijk wel een goede aanvulling op een gesprek. (gebruik mobiel, ict, www.deepl.com)

Intake procedure

- Scherp het intakeformulier van de school aan: [Microsoft Word - AAA blanco intake \(lowan.nl\)](#)
- Weet wat je tijdens het intake gesprek wel en niet vraagt: [De eerste drie weken - LOWAN](#)
- Breng (in de eerste periode) de vaardigheden in kaart brengen: [8-1-2 Kijkwijzer-beginsituatie anderstalige-nieuwkomers \(politeia.be\)](#)

-> Check of er vertaling nodig is:

hulpmiddel keuze: [Home - Communicatiegids voor de Brusselse welzijnssector](#)

tolken: [Tolken en Cultuurspecialisten in 200+ Talen | Global Talk](#)

[Tools om Oekraïense kinderen en ouders te ondersteunen - APS IT-diensten \(apsitdiensten.nl\)](#)

- Heb als leerkracht zelf kennis van het onderwijssysteem van de nieuwkomer): <https://www.nuffic.nl/sites/default/files/2020-08/onderwijssysteem-oekraine.pdf>
- Leg kort uit hoe het op de Nederlandse school aan toe gaat (regels, sport, eten, trakteren etc.
- Leermiddelen zijn op school, hoe broodtrommel vullen, hoe eten etc.

Hulpmiddel in NL vijf andere talen [Nieuw : Met plezier naar school! \(uitgeverijpica.nl\)](#)

- Geef een rondleiding door de school en leg wat de Nederlandse gebruiken zijn door de dag heen bijv. Uit waar het toilet en hoe de regels rond naar het toilet gaan zijn etc. (werk met picto's door de hele school heen). Maar ook bij bepaalde feesten en verjaardagen, wat wordt van ouders verwacht en wat niet

Een sterke start

De eerste drie weken - LOWAN

- Een maatje die dezelfde taal spreekt
 - Als leerkracht non-verbaal communiceren
 - Leerlingen eigen tafel, stoel geven (veilige plek)
 - Foto en/of naam van de leerling
 - Ruimte en tijd voor de leerling om te spelen (denk aan: kapla, bouwhoek, huishoek, kleurplaat)
 - Groepsvormende spelletjes met weinig taal
 - Ouders zijn welkom in de klas en op school
- Geef kinderen de ruimte om zichzelf een plaats te geven en te wennen. Luister en laat merken dat u geïnteresseerd bent.
 - Schrik niet als kinderen in hun spel oorlogssituaties naspelen. Als dat spel te lang doorgaat, begrensd het dan door bijvoorbeeld een andere spelsuggestie te doen.
 - Als leerkracht kunt u angsten van kinderen in perspectief te plaatsen door te vertellen dat het normaal is om bepaalde reacties te vertonen als je erge dingen meemaakt of hebt meegemaakt.
 - Vermoedt u ernstige psychische klachten? Bespreek ze met professionals.

[Folder Handreiking Vluchtelingenkinderen in de klas](#)
[BAO -2018 - webversie \(pharos.nl\)](#)

De kracht van
dagelijkse
routines

Pedagogisch
handelen

Traumasesitief
handelen

Veiligheid bieden door dagelijkse routines

Maak gebruik van herkenbare zinnen
wijs naar de picto's (picto's -> [Sclera picto's](#))

Zet waar nodig Total Physical Response in: [Meertaal-artikel-Esther-Pouw.pdf \(kpz.nl\)](#)

Lees prentenboeken voor
Geef leestijd in de eigen taal

En weet dat het ritme van onderwijs is op zichzelf al helpend is
voor kinderen om vat te krijgen op de nieuwe situatie

Etc.

Veerkracht vergroten:

Stabiele relaties met veilige volwassenen (co-regulator zijn)
Gevoel van veiligheid (controle) -> zelfvertrouwen (bijv keuze bieden)

Talenten en interesses benutten

Zelfregulatie vaardigheden

Hoopvol toekomstperspectief bieden

Het gevoel ergens bij te horen

[Veerkracht versterken en steun bieden aan kinderen | Augeo](#)

[Zo help je vluchtelingen met trauma op school – Klasse](#)

Theoretische basis voor (tweede) taalontwikkeling

Naast woorden leren ook woorden gebruiken in de thematische context

[Taaldenkgesprekken.pdf \(taallectoren.nl\)](#)

De eerste en de tweede taal werken samen

[17_01267_folder Tips voor meertalige kinders te ondersteunen_eindversie_DEF_LR.pdf \(stad.gent\)](#)

Taalverwerving m.b.v. thuistaal

Meertalig leren

01 Verken de talige achtergrond van je leerlingen

02 Praat met je leerlingen over meertaligheid

03 Maak afspraken over taal in de klas

04 Creëer een veilig en positief klasklimaat

05 Plan taken met ruimte voor thuistalen

06 Bied gerichte ondersteuning

[Kijkwijzer Functioneel meertalig leren in het SO.pdf \(stad.gent\)](#)

[Noordhoff steunt Oekraïne - Collectie](#)

Taalsteun bieden in álle vakken

Geplande taalsteun:

- woordkaartje met lidwoorden
- woorden in eigen taal
- Schrijfformats (denk ook aan schrijven in eigen taal en vertalen en samen met maatje tot goede NL tekst herschrijven)
- Hulpvragen (helpen structuur van een tekst te doorgronden)
- Etc.

Interactieve taalsteun:

- Zie [Didactief | Rekentaal \(didactiefonline.nl\)](#)

Benutten
meertaligheid

Didactisch
handelen

Ondersteuning
van tweede
taalverwerving

- Talenposter
- Eerste woorden in vele talen: [BABADADA | Visual dictionary, dictionnaire d'image, diccionario visual, قاموس مصور, 图画词典, दृश्य शब्दकोश](#)
- Picto's
- [Dutch - Google Drive](#)
- [Oekraïne Sammie - TouchToTell](#)

[Jeugdbieb oekraïne-lijst-met-links-voor-kinderen-naar-sprookjes-om-te-leze.pdf \(boekstartpro.nl\)](#)

Vragen over meertaligheid:

[Antwoorden op vragen over omgaan met meertaligheid in het onderwijs in het Neder](#)

Mondeling taalvaardigheden (MTV) leerlijnen nieuwkomers

[Mondelinge taal - LOWAN](#)

Schrijfvaardigheid (leerlijnen nieuwkomers worden ontwikkeld)

[Meertalige Taalrûnte - Inspirerend Meertalig Onderwijs](#)

Leesvaardigheid leerlijnen nieuwkomers

[Technisch lezen – LOWAN](#)

[Handleiding-VVL 28mrt.pdf \(lowan.nl\)](#)

[Prentenboeken in alle talen](#)

Talengevoeligheid [Microsoft Word - LUISTER en LEER, tekst met Russische vertaling.doc \(kleurrijker.nl\)](#)

Rekenen leerlijnen nieuwkomers

[Rekenen – LOWAN](#)

Maatjeswerk

Organisatorisch handelen

Differentiate

Bespreek vooraf goed je van het maatje verwacht:

- Altijd hulp bieden met fluisterstem
- Woorden altijd voorzeggen
- Voorlezen mag
- niet voorzeggen, wel op weg helpen bij het maken van opdrachten

[informatieboekje-Een-nieuwkomer-in-het-kleuteronderwijs.pdf \(passendonderwijsijmond.nl\)](#)

Een juist maatje is behulpzaam en bemoedert niet. Is sociaal in de omgang en heeft een breder netwerk binnen de klas. Het maatje weet voor welk doel en voor welke periode hij/zij ingezet wordt.

Idee: samen met de klas bespreken hoe een maatje functioneert

Volg je intuïtie, je observaties en de resultaten van leerlingen: Waar zie je hiaten in hun resultaten, in leerstatus, voorkeuren en leerbehoeften?

Bepaal welke leerdoeleinden je in een gedifferentieerde setting wilt aanbieden.

Ga na of de leeromgeving krachtig is voor ALLE leerlingen:

- a. Nodigt de context uit om rond het thema aan de slag te gaan?
- b. Is er ruimte voor interactie?
- c. Is er voldoende taalondersteuning?
- d. Is er voldoende aandacht voor psycho-sociale aspecten?

Bepaal of je divergent dan wel convergent wilt differentiëren.

Doorloop de 5 voorwaarden voor een goede differentiatie.

Controleer of je les een antwoord biedt op de hiaten die je in stap hebt opgemerkt.

Praktische tips: [Binnenklasdifferentiatie - Eerste hulp voor starters \(weebly.com\)](#)

Ga binnen de school het gesprek aan over:

De school verandert door het Onderwijs aan nieuwkomers doordat er sprake is van (een grotere) culturele diversiteit :

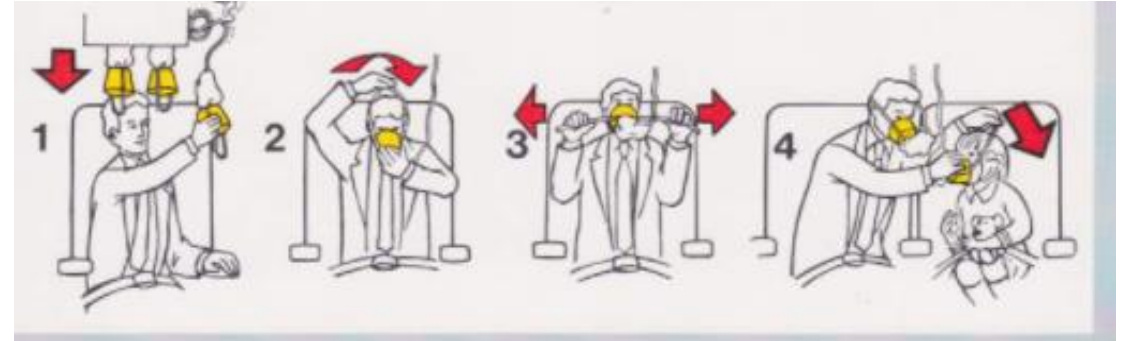
[Taal \(gelijkekansenindeklas.nl\)](https://www.gelijkekansenindeklas.nl)

[Hoe werk je aan welbevinden op scholen met vluchtelingen en andere nieuwkomers? - Pharos](#)

Ga de dialoog aan!

En niet alleen met het team, maar betrek ook de ouders en de leerlingen in dit gesprek!

Extra onderwerpen

Ouderbetrokkenheid bij nieuwkomers stimuleren

- Thuisbetrokkenheid (bijv. voorlezen in eigen taal, helpen met huiswerk, het stellen van regels).
- Betrokkenheid op school (bijv. het verrichten van hand- en spandiensten, helpen in de klas etc.).
- Contact met de school (bijv. het bezoeken van ouderavonden, lezen van nieuwsbrieven).
- [32 Goedhart-R. 2020 03 Ouderbetrokkenheid-bij-nieuwkomers_def.pdf \(plpo.nl\)](#)

Tip: gratis boeken voor ouders ter ontspanning
[eBooks - Download & Read Free Books - Ukrainian \(bookrix.com\)](#)

Zorgdragen voor de leerkracht / jezelf

- Ken en respecteer je eigen grenzen
- Wees je bewust van je eigen gedachten en emoties

-> draag het niet alleen

-> bespreek met iemand uit je team

-> zorg voor veerkracht door middel van ontspanning

Kennis vergroten (gratis cursus ->)

[Vluchtelingenkinderen helpen door extra steun te bieden | Augeo](#)

[Vluchtelingenkinderen in de klas – Pharos](#)

Wil je meer? Aanbod:

Post-HBO opleidingen

- [Opleiding Specialist nieuwkomersonderwijs Post HBO | MOC \(marnixonderwijscentrum.nl\)](#)
- [Specialist \(Wereld\)burgerschap \(Post-HBO\) | Marnix Onderwijscentrum](#)

Ná Post-HBO [Inspiratienetwerk Taal, Lezen, NT2 en Meertaligheid | Marnix Onderwijscentrum](#)

Cursussen:

- [Nieuwkomers \(vluchtelingenkinderen\) op mijn school | Marnix Onderwijscentrum](#)
- [Rijk \(taal\)onderwijs aan nieuwkomers en meertalige leerlingen in het PO | Marnix Onderwijscentrum](#)

Keuzes rond nieuwkomers op de basisschool: [ruimte voor nieuwe talenten 0.pdf \(poraad.nl\)](#)
Een handreiking vanuit de PO-raad waar we vanuit de Marnix aan meegeschreven hebben.

Voorlichting:

**Meer weten over onze
opleidingen en cursussen?
Meld je aan voor een
voorlichting!**

Wil je een voorlichting bijwonen?

[Voorlichting Post-HBO-Opleidingen | Marnix Onderwijscentrum](#)

a.vandalen@hsmarnix.nl

a.bouwman@hsmarnix.nl

[Ada van Dalen | Marnix
Onderwijscentrum](#)

[Annette Bouwman |
Marnix Onderwijscentrum](#)